

Accountantsverslag

Gemeente Etten-Leur
Boekjaar 2022

Aan de gemeenteraad van de
gemeente Etten-Leur
Postbus 10100
4870 GA Etten-Leur

ONDERWERP:
Accountantsverslag 2022

KENMERK:
Definitieve versie

Geachte leden van de gemeenteraad,

In overeenstemming met de opdracht tot de controle van de jaarrekening 2022 van gemeente Etten-Leur, zoals overeengekomen in onze opdrachtbevestiging 2022, bieden wij u hierbij het accountantsverslag aan.

Het accountantsverslag bevat bevindingen en conclusies die naar aanleiding van onze werkzaamheden naar voren zijn gekomen. De bevindingen in dit verslag zijn besproken met de portefeuillehouder financiën en een afvaardiging van de ambtelijke organisatie. Daarnaast zijn deze toegelicht in het Audit Committee van 21 juni 2023.

Wij hebben op 28 juni 2023 een goedkeurende controleverklaring afgegeven en machtigen u om deze op te nemen in uw jaarrekening 2022.

Wij vertrouwen erop u hiermee voldoende te hebben geïnformeerd en zijn graag bereid de inhoud van deze rapportage nader toe te lichten.

Met vriendelijke groet,
Baker Tilly (Netherlands) N.V.



drs. B. (Barry) Smeenk RA
Verantwoordelijk accountant

Inhoudsopgave



Bestuurlijke
samenvatting



Opdracht, scope
en uitkomsten



Belangrijkste
bevindingen



Financiële
positie



Bevindingen
interne
beheersing



Overige
onderwerpen



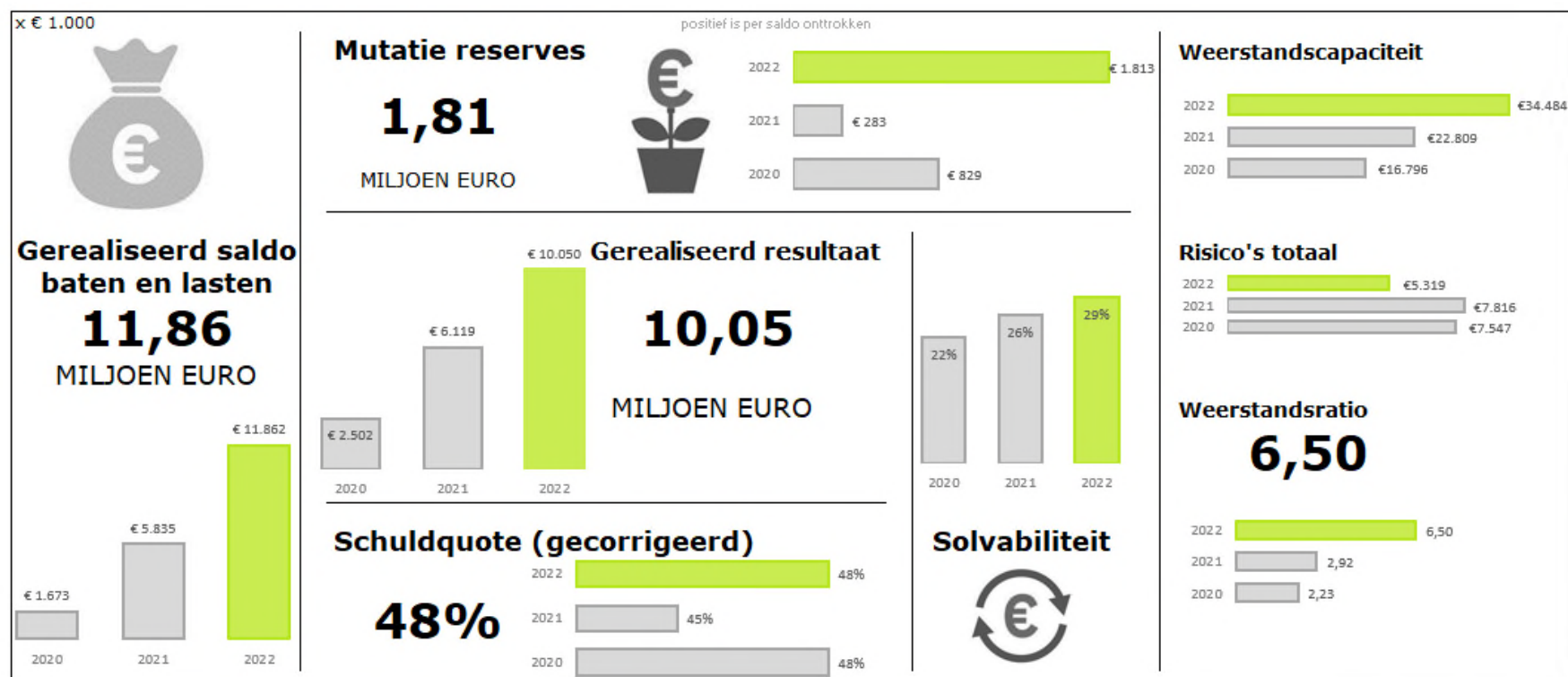
Bijlagen



Bestuurlijke samenvatting

Bestuurlijke samenvatting

Financiële kengetallen en signaleringwaarden



Bestuurlijke samenvatting

	Wij hebben op 28 juni 2023 bij de jaarrekening 2022 een goedkeurende verklaring verstrekt voor zowel getrouwheid als rechtmatigheid. De ongecorrigeerde verschillen blijven onder de goedkeuringstoleranties.
	Het jaarverslag is cf. NV COS 720 verenigbaar met de jaarrekening en voldoet in materiële zin aan de laatste actuele voorschriften.
	Het Besluit Begroting en Verantwoording is in alle opzichten nageleefd in 2022.
	Uit onze controle met betrekking tot ons getrouwheidsoordeel blijken ongecorrigeerde controleverschillen. Er resteren vier ongecorrigeerde controleverschillen met betrekking tot de getrouwheid, hiervan heeft één verschil impact op het resultaat (€ 88.000). De vordering inzake opvang Oekraïners is € 88.000 te laag opgenomen, deze bevinding was, gezien de complexe verantwoording via de SiSa-bijlage pas in een laat stadium inzichtelijk. Inzake de Tozo-positie is sprake van een te hoog opgenomen vordering- en schuldpositie (€ 692.000) welke per ultimo boekjaar gesaldeerd had kunnen worden. Het derde verschil volgt uit onze voortgezette controle. We constateren dat in 2023 nog één nota is ontvangen welke betrekking heeft op 2022. Deze factuur ter hoogte van € 148.000 heeft betrekking op een krediet, derhalve kent dit controleverschil geen impact op het resultaat. Daarnaast constateren we dat gronden met een waarde van € 2,9 miljoen zijn overgeboekt van de materiële vaste activa naar de bouwgronden in exploitatie. Deze complexen voldoen echter nog niet aan de definitie grondexploitatie, volgens de jaarverslaggevingsregels, omdat de raad nog geen gedetailleerde exploitatieopzet heeft goedgekeurd. Naar aanleiding van onze controle zijn er enkele correcties doorgevoerd ten opzichte van de eerste versie van de jaarrekening, alsmede diverse herrubriceringen. Deze correcties worden in dit verslag toegelicht. Wij hebben ten aanzien van de financiële rechtmatigheidscontrole bevindingen (€ 0,4 miljoen) die wij, op basis van de rapporteringstolerantie, aan u rapporteren in het hoofdstuk rechtmatigheid.
	Wij hebben vastgesteld dat de bezoldigingen over 2022 in overeenstemming zijn met de Wet normering topinkomens (WNT) en dat de jaarrekening 2022 van de gemeente Etten-Leur voldoet aan de publicatieverplichtingen van de WNT.
	Wij hebben geen ongecorrigeerde controleverschillen (fouten en/of onzekerheden) in de verantwoorde informatie in de SiSa-bijlage geconstateerd.

Bestuurlijke samenvatting

	Het boekjaar 2022 sluit met een financieel resultaat van € 10,05 miljoen (voordelig). De totale vermogenspositie van de gemeente Etten-Leur bedraagt € 53,1 miljoen (2021: € 41,2 miljoen) met een solvabiliteitsratio van 29% (2021: 26%). De vermogenspositie is dan ook toereikend te noemen. Het college concludeert in de paragraaf weerstandvermogen en risicobeheersing dat de weerstandscapaciteit toereikend is.
	Gevolgen oorlog Oekraïne: Zowel de inflatie als de energiecrisis hebben voor 2022 een belangrijke invloed op uw gemeente. Uiteraard qua inzet van uw organisatie om alle vluchtelingen een goed onderdak te bieden, maar ook financieel. Ook de effecten van de inflatie zijn door de gehele jaarrekening merkbaar. Enerzijds in hogere kosten, zoals ook ten dele begroot, anderzijds door hogere kosten binnen het grondbedrijf, waardoor het verwachte eindresultaat ten opzichte van vorig jaar daalt.
	Reeds twee jaar geleden is uw gemeente gestart om te rapporteren in het kader van de rechtmatigheidsverantwoording, welke is ingegaan per 1 januari 2023. Wij constateren dat de gemeente Etten-Leur voldoende voorbereidingen heeft getroffen en op schema ligt om tot een betrouwbare rechtmatigheidsverantwoording te komen. Als één van de weinige gemeenten heeft Etten-Leur ook dit jaar al een rechtmatigheidsverantwoording in haar jaarverslag opgenomen. Wij hebben vastgesteld dat dit overzicht een getrouw beeld geeft en hebben de relevante zaken meegenomen in onze conclusie ten aanzien van de rechtmatigheid.
	Covid-19 heeft ook voor de jaarrekeningcontrole 2022 invloed gehad. Zo werd er in het begin van het boekjaar nog veel op afstand gewerkt en op financieel gebied zijn er nog specifieke subsidieregelingen (o.a. Tozo-regeling en diverse andere SiSa-regelingen) verantwoord hetgeen aanvullende werkzaamheden met zich heeft meegebracht.
	We constateren ten opzichte van voorgaand jaar een wederom soepeler verlopen controleproces, waarbij op een prettige en constructieve wijze met de organisatie is samengewerkt. In lijn met voorgaand jaar nemen we in de evaluatie met de organisatie de verbeterpunten van beide kanten mee. We merken hierin wel op dat in lijn met voorgaand jaar de controledruk vanuit het Rijk steeds verder toeneemt, wat zich vertaalt in inmiddels 31 te verantwoorden regelingen (2021: 22).

Opdracht, scope en uitkomsten

Opdracht, scope en uitkomsten

Reikwijdte van de controle

De jaarstukken van uw gemeente bestaan uit:

- Het jaarverslag (programmaverantwoording + paragrafen).
- De jaarrekening.
- Bijlagen.

Met de opdrachtbevestiging 2022 heeft u ons opdracht gegeven tot het controleren van de jaarrekening 2022. De reikwijdte van onze controle staat omschreven in deze opdrachtbevestiging. Er is gedurende het verloop van de controle geen sprake geweest van een beperking in de reikwijdte van onze controle. Voor een nadere toelichting verwijzen wij tevens naar het door ons uitgebrachte controleplan.

Overzicht toleranties

De materialiteit bij de uitvoering van onze controle is € 1.300.000. Deze materialiteit sluit aan op het door de gemeenteraad vastgestelde controleprotocol.

Grondslag		Bedrag
Goedkeuringstolerantie fouten	1% lasten inclusief toevoegingen reserves	€ 1.300.000
Goedkeuringstolerantie onzekerheden	3% lasten inclusief toevoegingen reserves	€ 3.900.000
Rapporteringstolerantie	10% van de goedkeuringstolerantie	€ 130.000

Kernpunten en significante risico's in de controle

Wij hebben voldoende en geschikte controle-informatie verkregen, onder andere met betrekking tot de volgende kernpunten van de controle, zoals ook opgenomen in ons controleplan:

- Waardering van de grondexploitaties;
- Naleving van Europese aanbestedingsregelgeving;
- Doorbreking van AO/IB door het management;
- Schattingsposten en veronderstellingen van het management.

Uitkomsten

Wij hebben op 28 juni 2023 bij de jaarrekening 2022 een goedkeurende verklaring verstrekt voor zowel getrouwheid als rechtmatigheid.

De genoemde ongecorrigeerde fouten en onzekerheden (wij verwijzen naar pagina 37) blijven binnen de goedkeuringstoleranties.

Opdracht, scope en uitkomsten

Frauderisico's en continuïteit

Onze controleverklaring over boekjaar 2022 bevat voor het eerst een verplichte paragraaf over onze werkzaamheden met betrekking tot fraude en één met betrekking tot continuïteit. Dit op basis van de gewijzigde beroepsregels voor accountants (NV COS 700). Hieronder wordt uiteengezet hoe de accountant bij de controleaanpak inspeelt op risico's ten aanzien van fraude en continuïteit en worden de uitgevoerde werkzaamheden toegelicht. De mate van detail en de omvang van de rapportage over fraude en continuïteit in de controleverklaring hangen onder meer af van de onderkende risico's, de omvang en aard van de organisatie alsmede de bevindingen naar aanleiding van de werkzaamheden.

Frauderisico's

Zoals ook in ons controleplan opgenomen bevindt het college dan wel het management zich in een unieke positie om fraude te plegen, omdat het in staat is de administratieve vastleggingen te manipuleren en frauduleuze financiële overzichten op te stellen door interne beheersingsmaatregelen te doorbreken, die anderszins effectief lijken te werken. Een motief van het college of management zou hierbij kunnen zijn om op die wijze een betere financiële situatie of prestatie te presenteren. Onze beroepsregels schrijven het voor dat de accountant dit risico in zijn controle onderkent.

Om dit frauderisico te ondervangen hebben wij de volgende werkzaamheden verricht:

- Analyseren en beoordelen van op basis van risicocriteria geselecteerde journaalposten en hierop specifieke controlewerkzaamheden verricht om de nauwkeurigheid van de geselecteerde journaalposten te controleren;
- Analyse van aanpassingen die tijdens het opstellen van de jaarrekening zijn gemaakt;
- Beoordelen van belangrijke schattingen en de schattingsprocessen van het college of management zoals de waardering van de grondexploitaties, vaste activa en vorderingen en het toereikend zijn van voorzieningen. Hierbij hebben we in het bijzonder aandacht gehad voor het inherente risico van vooringenomenheid van het college bij deze posten;
- Beoordelen van significante transacties buiten het kader van de normale bedrijfsuitoefening om;
- Doornemen van notulen van vergaderingen van het management, college en de raad.

Continuïteit

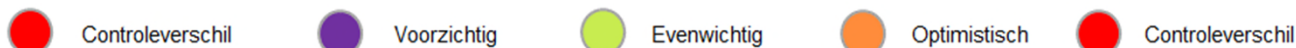
Als onderdeel van de vereisten voor de nieuwe controleverklaring hebben wij ook de continuïteitsveronderstelling getoetst. We hebben vastgesteld dat de gemeente Etten-Leur een meerjarig sluitende begroting heeft. Wij merken daarbij wel op dat in de kadernota deze in negatieve zin is bijgesteld. Daarnaast geven de financiële kengetallen inclusief het weerstandrisico geen reden tot twijfel of de gemeente haar activiteiten in continuïteit kan voortzetten. De gemeente Etten-Leur kent een toereikende financiële positie.

Schattingen

Management schattingen

Bij het opstellen van de jaarrekening maakt het college belangrijke schattingen en licht deze toe in de jaarrekening. Wij hebben de schattingen die het college heeft gemaakt bij het opstellen van de jaarrekening 2022 beoordeeld en gecontroleerd. De belangrijkste schattingen in de jaarrekening betreffen:

Schatting	Beoordeling 2022	Beoordeling 2021	Onze zienswijze m.b.t. significante kwalitatieve aspecten en de (mogelijk) kwantitatieve omvang
Waardering van materiële vaste activa			(Evenwichtig) Wij zijn van mening dat de schattingen met betrekking tot de materiële vaste activa een evenwichtig beeld geven van de waardering van uw materiële vaste activa.
De waardering van de langlopende vorderingen			(Evenwichtig) Wij zijn van mening dat de schattingen met betrekking tot de langlopende vorderingen een evenwichtig beeld geven van de waardering van uw langlopende vorderingen.
De waardering van grondexploitaties			(Evenwichtig/voorzichtig) Wij zijn van mening dat de schattingen met betrekking tot de grondexploitatie een evenwichtig beeld geven van de waardering van uw grondexploitaties. Wij merken hierin op dat de gemeente Etten-Leur in lijn met voorgaande jaren in de meeste gevallen aan de voorzichtige kant van de schattingsrange zit. Voor een uiteenzetting hiervan verwijzen wij naar paragraaf "waardering van de grondexploitaties" van dit accountantsverslag.
De waardering van debiteuren			(Evenwichtig) Wij zijn van mening dat de schattingen met betrekking tot de vorderingen een evenwichtig beeld geven van de waardering van uw vorderingen.
De waardering van de voorzieningen			(Evenwichtig) Wij zijn van mening dat de schattingen met betrekking tot de voorzieningen een evenwichtig beeld geven van de toereikendheid van de voorzieningen. Wel vragen we het college de blijvende aandacht van de financiële onderbouwing van de onderhoudsvoorzieningen. Hiervoor verwijzen wij naar de paragraaf bevindingen van dit accountantsverslag.



Belangrijkste bevindingen

Grondexploitaties

Algemeen

Voor de jaarrekening 2021 was de oorlog in de Oekraïne een zogenoemde 'gebeurtenis na balansdatum'. In de jaarrekening over boekjaar 2022 moet voor het eerst rekening gehouden worden met de effecten hiervan. Zowel de directe (toename bouwkosten) als indirecte gevolgen (stijgende energieprijzen en inflatie) kunnen grote gevolgen hebben.

De waardering van de grondexploitaties is gebaseerd op diverse schattingen en aannames. De schattingsonzekerheid is door alle externe ontwikkelingen in 2022 fors toegenomen en vormt daarom een significant risico in onze controleaanpak. De complexiteit in de projectontwikkeling omvat de volgende risico's:

- De vraag naar (betaalbare) woningen is fors hoger dan het aanbod.
- Stijgende energie- en grondstofprijzen.
- Krapte op de arbeidsmarkt.
- Stikstofproblematiek.
- Verduurzamingsopgave.
- Stijgende rente.
- Macro-economische factoren zijn minder stabiel.

De hogere onzekerheid en volatilititeit in de gehanteerde aannames kan doorwerken in het verwachte eindresultaat en de waardering van uw grondexploitaties. Deze hogere mate van onzekerheid maakt het belangrijker om een adequate toelichting op te nemen in de jaarrekening. In de finale versie van de jaarrekening is deze schattingsonzekerheid aanvullend toegelicht inclusief een benaderd scenario.

Wij hebben het proces rondom de totstandkoming van de waardering in opzet en bestaan getoetst en aanvullend gegevensgerichte werkzaamheden uitgevoerd. Wij achten de waardering en de toelichting op de schattingsonzekerheden aanvaardbaar en vinden de veronderstellingen redelijk.

Waardering inclusief specifieke projectrisico's

Hieronder hebben wij de ontwikkeling van uw grondexploitatie gedurende de afgelopen vier jaar weergegeven.

Grafiek ontwikkeling grondexploitaties (x € 1.000)



Ten opzichte van 31 december 2021 is de boekwaarde van de post grondexploitatie toegenomen met € 16,7 miljoen. Deze toename ziet voornamelijk toe op de grondaankopen Vosdonk-Noord (€ 10 miljoen). De toename van de boekwaarde per 31 december 2022 is als volgt samen te vatten:

(x € 1.000)	2021	2022
Boekwaarde per 1 januari	8.202	5.398
Investeringen	2.174	16.421
Grondverkopen	(6.254)	(443)
Tussentijdse winstneming	1.276	766
Boekwaarde per 31 december	5.398	22.142

Grondexploitaties

Resultaat grondbedrijf

Het resultaat van het grondbedrijf bedraagt in 2022 € 2,4 mln positief. Dit resultaat bestaat uit (tussentijdse) winstnemingen van € 0,8 mln en de bijstelling van de verliesvoorziening (per saldo vrijval ad € 1,6 mln). De winstnemingen zien voornamelijk toe op De 4 Heemskinderen, De Streek en de Spoorzone.

Verliesvoorziening

Voor de grondexploitaties met een verwacht negatief resultaat is een verliesvoorziening opgenomen ter hoogte van € 2,1 mln (2021: € 3,7 mln) Deze verliesvoorziening ziet toe op de projecten Vosdonk Noord € 2,0 mln (2021 € 1,0 mln) en Kompas € 0,1 miljoen (2021: € 0,1 mln). De daling ten opzichte van vorig jaar is gelegen in het feit dat ten aanzien van het complex Schoenmakershoek Oost de voorziening geheel is vrijgevallen daar het gehele gebied uitgeefbaar wordt in verband met de verplaatsing van activiteiten van de boerderij. De kaders vanuit de omgevingsvisie zijn doorvertaald en er is rekening gehouden met diverse duurzaamheidsaspecten en een andere infrastructuur.

De parameters voor de grondexploitaties

De waardering van uw grondexploitaties is voor een groot deel afhankelijk van de gemaakte schattingen. Om inzicht te krijgen in de financiële risico's stelt de gemeente exploitatieoverzichten op waarin schattingen zijn opgenomen. Aan deze schattingen liggen diverse parameters en uitgangspunten ten grondslag. Wij hebben de door gemeente Etten-Leur gehanteerde uitgangspunten en parameters getoetst.

Parameters	2022	2021	Schatting 2022	Schatting 2021
Rente	1,32%	1,18%	● G	● G
Disconteringsvoet	2,0%	2,0%	● G	● G
Kostenstijging	6%	3%	● G	● G
Opbrengstenstijging	0%	0%	● G	● G

Kostenstijging

De gehanteerde parameter voor de kostenstijging ligt in lijn met de landelijke prijsindexcijfers. De gemeente Etten-Leur heeft voor het prijspeil 2022 rekening gehouden met de inflatie en houdt voor de komende jaren op basis van marktinformatie ook rekening met een inflatie aflopend van 6% in 2023 tot 4% in 2024. We achten dit een realistisch uitgangspunt.

Opbrengstenstijging

Gezien de hoogte van de marktprijzen per balansdatum houdt de gemeente Etten-Leur op basis van marktinformatie voor de komende 2 jaar geen rekening met een verhoging van de grondprijs in haar grondexploitaties. We achten dit een realistisch uitgangspunt.

Geopende grondexploitaties

De boekwaarde van de complexen Hoge Haansberg (€ 2,8 miljoen) en Wipakker (€ 29.000) is in de jaarrekening 2022 overgeboekt van de materiële vaste activa naar de voorraden. Beide complexen voldoen echter nog niet aan de definitie grondexploitatie, zoals de wetgever deze stelt. Deze stelt immers dat de raad naast het goedkeuren van het betreffende complex, een exploitatiebegroting heeft moeten goedkeuren. Deze exploitatieopzetten worden echter pas in 2023 vastgesteld, derhalve zijn beide complexen ten onrechte in exploitatie genomen. Dit controleverschil (onjuiste rubricering) is niet aangepast door de gemeente, waardoor wij deze posities als fout hebben aangemerkt (herrubricering in jaarrekening).

Schattingonzekerheden grondexploitaties

De huidige situatie en de onzekerheid over de toekomstige ontwikkelingen betekent een grote schattingsonzekerheid op de verwachte realisatie van uw complexen. Bij een hoge mate van schattingsonzekerheid is het passend om in de jaarrekening hierover een nadere toelichting op te nemen. Belangrijke elementen hierbij zijn:

- Het toelichten van de gehanteerde veronderstellingen.
- Een toelichting (impact / scenario's) over de schattingsonzekerheid.

Deze schattingsonzekerheid was initieel niet toegelicht, maar is naar aanleiding van onze controle in de finale versie van de jaarrekening opgenomen. We merken daarbij op dat hierbij aangesloten is op de analyse die de raad in december 2022 heeft ontvangen bij het vaststellen van de geactualiseerde grondexploitaties. Wij hebben vastgesteld dat het beeld vanuit de jaarrekening niet significant is gewijzigd.

Sociaal domein

Algemeen

De gemeente Etten-Leur voert diverse regelingen uit in het sociaal domein waarbij enkele taken zijn ondergebracht bij derde partijen. Hieronder hebben wij een overzicht opgenomen van de belangrijkste onderdelen en door wie deze werkzaamheden uitgevoerd worden:

Onderdeel	Uitvoerder	Bepaling last boekjaar
Uitkeringen (Participatiewet)	Werkplein	Werkelijke lasten
Werkdeel (WSW)	WVS	Vaste bijdrage op basis van de begroting
Jeugdwet	Zelf	Werkelijke lasten
WMO	Zelf	Werkelijke lasten
PGB's	Sociale verzekeringsbank	Afrekening op basis van werkelijke lasten

In de jaarrekening zijn diverse posten en geldstromen inzake het sociale domein verantwoord.

Uitkeringen (Participatiewet)

De verantwoording van het Werkplein Hart van West-Brabant hebben wij ontvangen en aangesloten met de financiële administratie.

Werkdeel (WSW)

We hebben vastgesteld dat de bijdrage aan WVS conform afspraak is verantwoord.

Jeugdwet

In de regio West-Brabant West is besloten om gezamenlijk over te gaan op resultaatgerichte contracten met de zorgaanbieders. Afsproken is om vanaf 2016 af te rekenen op basis van de behaalde resultaten. Voor de prestatietrajecten betekent dit dat 50% van de kosten van het traject vooraf worden gefactureerd. Ongeacht het resultaat, zijn dit lasten voor de gemeente Etten-Leur. De tweede 50% van het traject wordt door de gemeente Etten-Leur betaald en verantwoord als last wanneer het resultaat bereikt is.

Evenals voorgaand jaar is door de regio beoordeeld of voldoende betrouwbare informatie beschikbaar is om een nauwkeurige inschatting van de toerekening van deze lasten aan specifieke boekjaren te kunnen maken. Uit de gegevens van Etten-Leur en de regio gemeenten blijkt dat per arrangement de spreiding tussen de doorlooptijden in combinatie met het aantal trajecten nog te omvangrijk is en tussen de gemeenten te veel verschillen om een betrouwbare inschatting te maken.

Conform de verslaggevingsstandaarden is deze verplichting van € 4,6 miljoen toegelicht onder de niet uit de balans blijvende rechten en verplichtingen. Wij merken hierbij op dat deze verplichting (grotendeels) naar alle waarschijnlijkheid in 2023 ten laste van de exploitatie zal komen, afhankelijk van de afronding van de resultaatgerichte contracten. Wij kunnen ons vinden in deze wijze van verantwoorden, maar merken wel op dat de gemeente (mogelijk in combinatie met de regio en de zorgaanbieders) moet blijven onderzoeken op welke wijze wel tot een betrouwbare toerekening aan boekjaren gekomen kan worden. Hiertoe loopt al een project om dit inzichtelijker te krijgen.

WMO

De gemeente Etten-Leur voert de Wet Maatschappelijke Ondersteuning (WMO) zelfstandig uit. We hebben vastgesteld dat de gemeente in voldoende mate zelf controles op de juistheid van de facturatie van de zorgaanbieders en de prestatielevering uitvoert. Uit onze controle volgen geen materiële fouten of onzekerheden.

Een aanvrager van een voorziening, hulp in de huishouding, zorg in natura of een financiële tegemoetkoming (persoonsgebonden budget) is op grond van de WMO een eigen bijdrage verschuldigd. De wetgever heeft bepaald dat de berekening, oplegging en incasso van deze eigen bijdrage wordt uitgevoerd door het CAK. De informatie van het CAK (om privacy redenen beperkt) is ontoereikend om als gemeente de juistheid op persoonsniveau en volledigheid van de eigen bijdragen als geheel te kunnen vaststellen.

Sociaal domein

Door de systematiek te kiezen van het vaststellen van de eigen bijdragen door het CAK, heeft de wetgever in feite bepaald, dat de verantwoordelijkheid voor de juistheid en volledigheid van de eigen bijdragen op grond van de WMO geen gemeentelijke verantwoordelijkheid is. Dit betekent dat door de gemeenten geen zekerheden omtrent omvang en hoogte van de eigen bijdragen kunnen worden verkregen. De gemeente Etten-Leur heeft deze onzekerheid in de jaarrekening 2022 toegelicht.

PGB's

De Sociale Verzekeringsbank (hierna: SVB) heeft over 2022 een verklaring met beperking bij de verantwoording PGB-stromen Jeugdwet en WMO ontvangen. Hierdoor is vanuit de SVB geen 100% zekerheid over de nauwkeurigheid en rechtmatigheid van de persoonsgebonden budgetten. De impact van de geconstateerde fouten/onzekerheden vanuit de SVB bedragen op basis van de zogenaamde projectiebrief voor gemeente Etten-Leur blijven onder onze rapporteringstolerantie. Daarnaast blijft het de verantwoordelijkheid van de gemeente zelf om de prestatielevering ten aanzien van de PGB-bestedingen vast te stellen. Derhalve heeft de gemeente Etten-Leur aanvullend onderzocht of de kosten nauwkeurig en rechtmatig verantwoord zijn. Uit onze beoordeling van dit onderzoek concluderen we dat de kosten PGB getrouw en rechtmatig verantwoord zijn in de jaarrekening 2022.

Overige bevindingen

Onderhoudsvoorziening – voorziening Verhardingen

We constateren dat het college onze aanbevelingen vanuit 2021/2022 grotendeels heeft opgepakt en hebben dan ook geen controlebevindingen ten aanzien van de onderhoudsvoorzieningen welke (mogelijke) financiële impact hebben. We constateren dat de voorziening Verhardingen in formele zin voldoet aan de verslaggevingsregels en dat het egaliserende karakter van deze voorziening is toegenomen.

Wel constateren we op basis van het beheerplan dat de jaarlijkse onderhoudslasten structureel hoger zijn dan de jaarlijkse dotatie, al blijft de onttrekking wel achter op de begrote onttrekking. Dit laatste constateren we al enkele jaren. We adviseren u dan ook bij de herijking van het beheerplan rekening te houden met een realistische aanwending van de voorziening. Wij merken overigens op dat op basis van het huidige beheerplan in verband met de gestegen kosten vanaf 2034 (was 2037) de voorziening ontoereikend is. We adviseren u de komende jaren te evalueren hoe in de toekomst de toenemende onderhoudslasten gedekt dienen te worden. In deze evaluatie dient een realistische uitnutting van de voorziening bepaald te worden.

Covid-19

In lijn met voorgaand jaar hebben we binnen onze controle specifiek aandacht gehad voor de effecten van Covid-19. Daarbij is aanvullend aandacht geschonken aan de (nieuwe) geldstromen met betrekking tot de gevolgen van Covid-19. Wij hebben hierin geen bijzonderheden geconstateerd.

Claim Attero

Gedurende onze jaarrekeningcontrole bleek de uitspraak van de Hoge Raad in de zaak tussen Attero en de Brabantse gemeenten nadelig voor de gemeente Etten-Leur. Op basis van deze uitspraak is door de organisatie alsnog een verplichting ter hoogte van € 366.000 opgenomen. Dit is verwerkt in de definitieve jaarrekening en de verplichting is ten laste van de voorziening afval gebracht.

Vennootschapsbelasting

Gedurende onze controle was de fiscale positie nog onderhanden bij uw fiscaal adviseur. De aangiften 2018-2020 zijn pas recent gereed gekomen en de aangiften 2021 en 2022 zijn in concept berekend. Deze afronding heeft een (negatief) resultaatteffect van € 56.000 tot gevolg welke nog verwerkt zal worden in de jaarrekening. We adviseren u om mogelijke oudere fiscale posities komend jaar eerder in beeld te hebben.

Afrekening opvang Oekraïne

Uit de controle op de SiSa-bijlage blijkt dat de gemeente Etten-Leur recht heeft op een (lumpsum)vergoeding gebaseerd op onder andere de beschikbare opvangplaatsen, van € 3.430.000. In de jaarrekening was echter uitgegaan van de voorlopige beschikkingen ontvangen van het Rijk ter hoogte van € 3.342.000. De gemeente heeft echter recht op een hogere vergoeding. Het verschil € 88.000 is opgenomen als controleverschil.

Voortgezette controle

In het kader van onze jaarrekeningcontrole voeren wij een voortgezette controle uit, waarbij wij vaststellen of er in de administratie van boekjaar 2023 geen facturen zijn opgenomen welke betrekking hebben op 2022.

In lijn met vorig jaar constateren we dat in tenminste één geval dergelijke nota's onjuist zijn verantwoord. Dit betrof een bedrag ter hoogte van € 148.000, welke betrekking heeft op een investeringsproject. Derhalve heeft de bevinding geen impact op het jaarrekeningresultaat, enkel op de balanspresentatie. Dit is als controleverschil door ons opgenomen.

Als gevolg van de bevinding zijn door ons aanvullende werkzaamheden uitgevoerd om vast te stellen dat dit een incidentele fout betrof. We hebben geen materiële andere nota's aangetroffen die in het onjuiste boekjaar waren verantwoord.

Rechtmatigheid

Begrotingsrechtmatigheid

Naast de controle op de rechtmatige totstandkoming van de baten, lasten en balansmutaties in de jaarrekening 2022, hebben wij de begrotingsrechtmatigheid gecontroleerd.

Het systeem van budgetbeheer en -bewaking moet waarborgen dat de baten en lasten binnen de begroting blijven en dat belangrijke wijzigingen of dreigende overschrijdingen tijdig worden gemeld aan de gemeenteraad, zodat deze tijdig (binnen het begrotingsjaar) een besluit kan nemen. Een systeem met onvoldoende waarborgen voor tijdige melding aan de gemeenteraad van budgetoverschrijdingen heeft het risico in zich dat inbreuk wordt gemaakt op het budgetrecht van de raad. Het begrotingscriterium is verder verfijnd en uitgewerkt in de Kadernota 2018 en addendum Kadernota rechtmatigheid 2021 en 2022 van de Commissie BBV.

In de toelichting op de staat van baten en lasten is door het college een analyse van de overschrijdingen opgenomen. De overschrijdingen zijn toereikend toegelicht en passen binnen het bestaande beleid of worden gecompenseerd door hogere baten binnen het programma. Er is één onrechtmatigheidesignaleerd. Het college stelt uw gemeenteraad voor genoemde overschrijdingen, die passend zijn binnen het beleid dan wel gecompenseerd worden door samenhangende baten, te autoriseren in het kader van de vaststelling van de jaarrekening 2022. Vooruitlopend hierop zijn wij hiervan reeds uitgegaan bij het vormen van ons oordeel over de (begrotings)rechtmatigheid.

Wij constateren de volgende overschrijdingen op lastenniveau ten opzichte van de gewijzigde begroting.

Programma	Lasten werkelijk	Overschrijdingen t.o.v. begroting (na wijziging)	Telt overschrijding mee voor het oordeel?	Toelichting
Programma 4 Onderwijs	€ 7,4 miljoen	€ 0,2 miljoen	Gedeeltelijk (€ 75.000)	Budgetoverschrijdingen hebben betrekking op bijdrage tuinonderhoud brede scholen, exploitatielasten kinderdagverblijven en extra kosten leerlingenvervoer. Bij de laatste twee genoemde overschrijdingen staan opbrengsten tegenover waardoor deze niet meetellen voor ons oordeel. Bij de bijdrage tuinonderhoud (€ 75.000) is het college van mening dat op het moment van besluit (na de 2 ^e bestuursrapportage) geconcludeerd had moeten worden dat er geen rechtmatige budgetruimte was, het college is dan ook van oordeel, zoals toegelicht in de jaarrekening, dat deze uitgave onrechtmatig is. Wij onderschrijven deze conclusie.
Programma 8 Volkshuisvesting RO en SV	€ 3,4 miljoen	€ 0,6 miljoen	Nee	Budgetoverschrijdingen die geheel of grotendeels worden gecompenseerd door direct gerelateerde opbrengsten (positieve resultaten binnen grondbedrijf). Deze tellen niet mee voor ons oordeel.

Rechtmatigheid

Europese aanbestedingsrichtlijnen

In het kader van de rechtmatigheid van de jaarrekening 2022 is een controle uitgevoerd op de naleving van de (Europese) aanbestedingsrichtlijnen. Uit uw verbijzonderde interne controle (VIC) en onze accountantscontrole op de rechtmatigheid van de inkoop blijkt dat voor een bedrag ad € 387.000 niet de juiste procedure is gevolgd. Deze onrechtmatigheden hebben wij voor ons oordeel meegenomen en zijn gelegen in de volgende zaken:

- Inkoop van diensten en leveringen buiten bestaande raamovereenkomsten om (lees er is een contract met leverancier A en er wordt ingekocht bij leverancier B) € 83.000.
- Inkoop van diensten en leveringen waarin bewust van de EU-aanbestedingsregels is afgeweken € 77.000.
- Onrechtmatige verlenging bestaand contract € 56.000.
- Onrechtmatige verstrekte opdracht € 171.000, welke doorloopt in 2023.

Daarnaast merken we op dat uw VIC initieel ook enkele inkooptrajecten zonder overeenkomst als financieel onrechtmatig had aangemerkt. Hoewel wij de aanbeveling van uw VIC onderschrijven om vooraf een overeenkomst aan te gaan, concluderen we dat deze inkooptrajecten dusdanig qua omvang waren dat er geen sprake is van het verplicht Europees aanbesteden. We behoeven de trajecten dan ook niet als onrechtmatig aan te merken.

Bij regionaal aanbestede raamovereenkomsten valt ons op dat er (soms) geen goed inzicht is in de maximale contractwaarde in verhouding tot (afgenomen) de maximale afroepmogelijkheden. Wij adviseren u hier beter op te monitoren.

Financiering

In 2022 heeft uw gemeente drie nieuwe langlopende leningen afgesloten. Wij hebben vastgesteld dat deze leningen rechtmatig zijn aangegaan.

Ten aanzien van de naleving van de renterisiconorm, het kasgeldlimiet en de naleving schatkistbankieren merken wij op dat de gemeente Etten-Leur zich aan de wettelijke normen heeft gehouden, zoals ook toereikend is toegelicht in de paragraaf financiering respectievelijk de jaarrekening.

Kredieten

Wij hebben nagegaan of de investeringen tot stand zijn gekomen binnen de grenzen van de door de gemeenteraad geautoriseerde kredieten. Wij constateren dat er geen materiële overschrijdingen op investeringsniveau aanwezig zijn ten opzichte van de gevoteerde kredieten.

Mutaties in de reserves

Uit onze controle inzake de mutaties in de reserves zijn geen bevindingen voortgekomen. De afwijkingen zijn toereikend toegelicht in de jaarstukken en wij hebben vastgesteld dat de mutaties overeenkomstig raadsbesluiten zijn.

Jaarverslag

Jaarverslag

In het jaarverslag worden de beleidsuitgangspunten en beleidsevaluaties zichtbaar. De paragrafen maken deel uit van het jaarverslag en vallen dus niet onder de controle van de jaarrekening. Primair object van de accountantscontrole (op grond van Artikel 213 van de Gemeentewet) is de jaarrekening, waaronder het overzicht van baten en lasten met toelichting en de balans met toelichting, zoals in de jaarstukken 2022 is opgenomen.

Voor de accountantscontrole onderzoeken wij het jaarverslag om vast te stellen of het jaarverslag verenigbaar is met de jaarrekening en geen materiële afwijkingen bevat en of het jaarverslag alle informatie bevat die op grond van de Gemeentewet en de Nederlandse Standaard 720 is vereist. Deze werkzaamheden hebben niet dezelfde diepgang als onze controlewerkzaamheden bij de jaarrekening.

Wij hebben geen strijdigheden geconstateerd tussen de in het jaarverslag opgenomen informatie en het beeld van de jaarrekening en geen materiele afwijkingen geconstateerd.

Verbonden partijen

Tijdens onze controle besteden wij specifieke aandacht aan de transacties met verbonden partijen van gemeente Etten-Leur. In het kader van onze controle hebben wij vastgesteld dat:

- De (significante transacties met) verbonden partijen toereikend zijn toegelicht in de jaarrekening en paragraaf verbonden partijen.
- Geen sprake is van indicaties voor ongeautoriseerde significante transacties met verbonden partijen, welke indicaties geven voor fraude.
- Geen sprake is van indicaties dat de van toepassing zijnde wet- en regelgeving niet is nageleefd.

Hieronder zijn onze conclusies en aanbevelingen inzake het jaarverslag opgenomen:

Element jaarverslag	Onze waarneming
Vereisten BBV	Uw jaarverslag bevat in materiële de vereiste informatie op basis van artikel 24 lid 2, artikel 25 en 26 BBV.
Verenigbaar	Uw jaarverslag is verenigbaar met de jaarrekening.
Overeenstemming	Wij hebben vastgesteld dat de informatie in het jaarverslag overeenstemt met de resultaten van de door ons uitgevoerde controlewerkzaamheden.
Paragrafen	Alle verplichte paragrafen zijn opgenomen en zijn kwalitatief van voldoende niveau.
Informatiewaarde	De toelichtingen zijn goed leesbaar en geven een adequate analyse tussen het uitgevoerde beleid en de financiële gevolgen.
Incidentele baten en lasten	De toelichting op de incidentele baten en lasten voldoet aan de eisen vanuit het BBV.
Covid-19 & kostencrisis	De effecten als gevolg van Covid-19 en de kostencrisis zijn geïntegreerd in de jaarstukken en geven goed de impact weer.
Fraude	Fraude en de frauderisicoanalyse is een steeds belangrijker thema. We adviseren u met de nog door te voeren actualisatie van uw frauderisicoanalyse daar in komende jaren ook specifiek over te rapporteren in de paragraaf bedrijfsvoering.

SiSa-bijlage en WNT

SiSa-bijlage

Wij hebben de in de SiSa-bijlage van de jaarrekening genoemde specifieke uitkeringen gecontroleerd met inachtneming van de Nota verwachtingen accountantscontrole 2022. De hierbij geconstateerde fouten en onzekerheden dienen op grond van het Bado in het verslag van bevindingen te worden opgenomen indien de navolgende rapporteringstolerantie per specifieke uitkering wordt overschreden:

- € 12.500 indien de omvangbasis kleiner dan of gelijk aan € 125.000 is.
- 10% indien de omvangbasis groter dan € 125.000 en kleiner dan of gelijk aan € 1.000.000 is.
- € 125.000 indien de omvangbasis groter dan € 1.000.000 is.

Op grond van ons onderzoek hebben wij bij de specifieke uitkeringen geen fouten en/of onzekerheden geconstateerd die de voor SiSa geldende rapporteringstolerantie overschrijden.

De SiSa-bijlage dient door uw gemeente samen met een aantal andere verplicht voorgeschreven verantwoordingsstukken voor 15 juli aanstaande elektronisch bij het CBS te worden aangeleverd. Door middel van een voorgeschreven tabel dienen wij te rapporteren over onze bevindingen ten aanzien van de in de jaarrekening opgenomen SiSa-bijlage.

In bijlage A bij dit rapport zijn deze bevindingen in de voorgeschreven tabel opgenomen. U kunt deze tabel hanteren ten behoeve van verzending naar het CBS. De tabellen zijn leeg gelaten zodat deze binnen de systemen van het CBS geaccepteerd worden. Ons oordeel is onderaan de tabellen opgenomen.

WNT verantwoording

Als onderdeel van onze controle hebben wij de naleving van de Wet normering topinkomens (WNT) gecontroleerd. Op basis van deze wet zijn de bezoldiging van topfunctionarissen in de publieke en semipublieke sector en de uitkeringen wegens beëindiging dienstverband aan topfunctionarissen wettelijk gemaximeerd. Voor gemeenten geldt dat de gemeentesecretaris en de griffier als topfunctionaris worden aangemerkt. Beide topfunctionarissen zijn in loondienst en er hebben zich gedurende 2022 geen wijzigingen voorgedaan.

Voor topfunctionarissen geldt naast de maximering van de bezoldiging en eventuele uitkering wegens beëindiging van het dienstverband een publicatieverplichting in de jaarrekening. Deze publicatieverplichtingen geldt eveneens voor bezoldiging van niet-topfunctionarissen met een dienstbetrekking, indien hun bezoldiging het algemene bezoldigingsmaximum (naar rato van de omvang van het dienstverband) overschrijdt.

Wij hebben vastgesteld dat de bezoldigingen over 2022 niet strijdig zijn met de WNT en dat de jaarrekening voldoet aan de publicatieverplichtingen van de WNT.

Wij willen benadrukken dat de naleving van de anticumulatiebepaling (het nagaan of topfunctionarissen van uw gemeente betrokken zijn bij andere organisatie c.q. nevenactiviteiten hebben welke onder de WNT vallen) overigens geen onderdeel uitmaakt van de controle van de accountant. De WNT-toezichthouders kunnen hier wel zelfstandig onderzoek naar doen en zo nodig handhavend optreden.

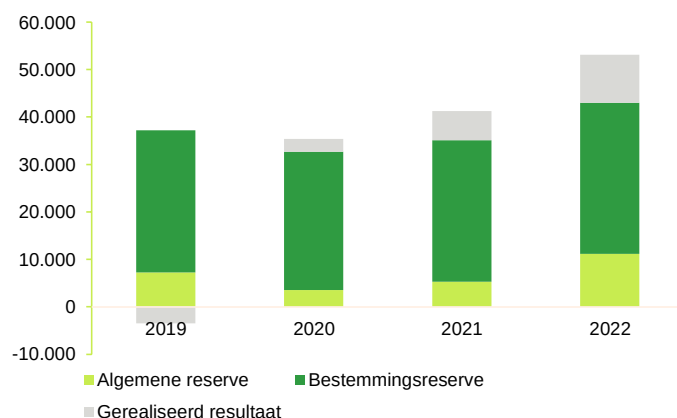
Financiële positie

Ontwikkelingen in de jaarcijfers

Verloop van het eigen vermogen van uw gemeente

Het eigen vermogen, inclusief het gerealiseerde resultaat, bedraagt per 31 december 2022 volgens de jaarrekening € 53,1 mln en heeft zich de afgelopen jaren als volgt ontwikkeld:

Grafiek ontwikkeling eigen vermogen (x € 1.000)



Het totaal saldo van baten en lasten (exclusief mutatie reserves) bedraagt € 11,9 mln voordelig. Per saldo is gedurende 2022 € 1,8 mln gedoteerd aan de reserves. Tezamen vormt dit het gerealiseerde resultaat van € 10,05 mln.

Van de totale reserves ter hoogte van € 53,1 mln is € 11,2 mln opgenomen als algemene reserve. Het saldo van deze reserve is ten opzichte van voorgaand jaar gestegen met € 5,9 mln.

Analyse van het resultaat

Het resultaat voor mutaties in de reserves laat een positief saldo zien. Het gerealiseerde totaal saldo van baten en lasten bedraagt afgerond € 10,05 mln positief. In de gewijzigde begroting was rekening gehouden met een resultaat van € 4,5 mln positief.

In het samenvattend beeld in het jaarverslag wordt in hoofdlijnen een toelichting op de afwijkingen gegeven. In de toelichting op de programma's wordt een verder gedetailleerde verklaring gegeven voor de afwijkingen ten opzichte van de begroting na wijziging. Als onderdeel van de toelichting op het overzicht van baten en lasten in de jaarrekening 2022 wordt overzichtelijk aangegeven welke baten en lasten als incidenteel zijn aan te merken.

Het jaarrekeningresultaat is € 5,5 mln voordeliger dan begroot.

De belangrijkste afwijkingen zien toe op:

- Hogere algemene uitkering € 1,7 miljoen;
- Lagere kosten Werkplein € 0,8 miljoen;
- Lagere kosten WMO/Jeugdzorg € 1,1 miljoen;
- Lagere personele lasten/ vrijval voorziening APPA € 0,6 miljoen;

Financiële positie

Weerstandsvermogen en financiële kengetallen

De analyse van het weerstandsvermogen en de financiële kengetallen is een onderdeel van het jaarverslag en de paragraaf weerstandsvermogen en risicobeheersing. Vanuit onze controlerende rol dienen wij vast te stellen of het jaarverslag (en dus deze paragraaf) niet strijdig is met de jaarrekening en geen materiële onjuistheden bevat. De kengetallen moeten altijd in relatie tot elkaar worden gezien.

Uit de combinatie van de kengetallen kan een beeld worden gegeven van de financiële positie van de gemeente. Daarbij kan ook inzichtelijk worden gemaakt wat de oorzaak is van een sterke of zwakke financiële positie. De financiële kengetallen geven, met de inherente beperkingen hierbij, inzicht in (de ontwikkeling) van uw financiële positie, mede in relatie tot de landelijke benchmark.

Hieronder hebben wij de ontwikkelingen in uw kengetallen en een relatie naar de landelijke ontwikkelingen weergegeven:

Kengetallen in %	Gemeente Etten-Leur		Landelijk		Brabant	
	2022	2021	2022 (begroting)	2021	2022 (begroting)	2021
Netto schuldquote	49	46	74	47	70	39
Netto schuldquote gecorrigeerd	48	45	68	41	65	37
Solvabiliteit	29	26	30	36	34	38
Grondexploitaties	14	1	7	8	9	12
Belastingcapaciteit	90	101	105	103	100	99
Structurele exploitatieruimte	12	13	0	3	0	3

Het kengetal netto schuldquote geeft een indicatie van de druk van de rentelasten op de exploitatie en is toegenomen in 2022, doordat het bedrag aan leningen is toegenomen van € 60 mln naar € 77 mln.

De solvabiliteit neemt toe naar 29% in 2022. De VNG hanteert een signaalwaarde als de solvabiliteit onder de 20% komt. Aan de bovenkant oordeelt het VNG dat een solvabiliteit boven de 50% als zeer goed aan te merken is. De gemeente Etten-Leur kent derhalve een toereikende vermogenspositie.

Het kengetal grondexploitatie geeft weer hoe de waarde van de in exploitatie genomen gronden zich verhoudt tot de totale (geraamde) baten.

Belastingcapaciteit: de lastendruk in de gemeente Etten-Leur bedraagt 90% en is met name gedaald door de lagere afvalstoffenheffing.

Op basis van het kengetal "structurele exploitatieruimte" blijkt dat er beperkte structurele begrotingsruimte is om tekorten of extra lasten binnen de huidige begroting op te vangen. In vergelijking met landelijk en Brabant is er meer ruimte.

Financiële positie

Weerstandsvermogen en risicobeheersing

In de paragraaf "Weerstandsvermogen en risicobeheersing" in het jaarverslag is een toelichting opgenomen op de weerstandscapaciteit van de gemeente. Op basis van de inventarisatie van de geïdentificeerde risico's, waarbij rekening wordt gehouden met kans op voordoen en financiële impact, wordt berekend welk bedrag benodigd is ter dekking van de geïdentificeerde risico's.

Hiernaast is het verloop over de afgelopen 3 jaar weergegeven inclusief een kwalificatie van de weerstandsratio. De weerstandsratio kwalificeert als "uitstekend".

De grootste door uw gemeente geïdentificeerde risico's zijn:

- Calamiteiten informatiebeveiliging / ICT risico's;
- Wijzigingen Algemene Uitkering Gemeentefonds;
- Crisismanagement / opvangen van calamiteiten;
- Open einde regelingen WMO / Jeugdwet (o.a. tariefstijgingen, hogere last jeugdzorg)
- Open einde regeling Participatiewet/inkomensvoorzieningen (o.a. onzekerheden financiering vanuit Rijk)
- Ontwikkeling Vosdonk-Noord (o.a. ontwikkelingen lonen, prijzen, rente, afzetmogelijkheden gronden).

	2022	2021	2020
Weerstandscapaciteit	€ 34,5 miljoen	€ 22,8 miljoen	€ 16,8 miljoen
Risico's	€ 5,3 miljoen	€ 7,8 miljoen	€ 7,5 miljoen
Weerstandsratio	6,5	2,92	2,23

Weerstandsratio	Betekenis
≥ 2.0	Uitstekend
$1.4 < 2.0$	Ruim voldoende
$1.0 < 1.4$	Voldoende
$0.8 < 1.0$	Matig
$0.6 < 0.8$	Onvoldoende
< 0.6	Ruim onvoldoende

Bevindingen interne beheersing

Bevindingen interne beheersing

Algemeen

Naar aanleiding van onze tussentijdse controle over 2022 hebben wij een managementletter uitgebracht. Onze doelstelling van deze controle is om een beeld te krijgen of de interne beheersingsomgeving en de daarin opgenomen maatregelen van interne controle toereikend zijn in het kader van onze opdracht tot de controle van de jaarrekening van uw gemeente. Dit beeld is in belangrijke mate bepalend voor onze risico-inschatting en hiermee voor de omvang en diepgang van onze werkzaamheden die wij bij de jaarrekeningcontrole moeten uitvoeren teneinde de gewenste zekerheid te verkrijgen dat de jaarrekening géén materiële fouten bevat. Uit onze risico-inschatting komen een aantal risicogebieden naar voren die een verhoogd risico met zich meebrengen op een materiële fout in uw jaarrekening:

- Waardering van uw grondexploitatie;
- Rechtmatigheid inkopen;
- Risico dat het management van de gemeente de procesafspraken doorbreekt, hetgeen een standaard risico is vanuit onze beroepsregels. Dit risico ziet bij uw gemeente met name toe op de schattingsposten in de grondexploitatie en voorzieningen.

Geautomatiseerde gegevensverwerking

Wij rapporteren onze bevindingen met betrekking tot de betrouwbaarheid en continuïteit van de geautomatiseerde gegevensverwerking in dit verslag. Hierbij dient opgemerkt te worden dat de accountantscontrole van de jaarrekening niet specifiek is gericht op de betrouwbaarheid en continuïteit van de geautomatiseerde gegevensverwerking. De jaarrekeningcontrole heeft geen tekortkomingen in de continuïteit en betrouwbaarheid van de geautomatiseerde gegevensverwerking aan het licht gebracht.

Fraude en naleving wet- en regelgeving

Het college is primair verantwoordelijk voor het voorkomen van fraude, het naleven van wet- en regelgeving en voor een cultuur van eerlijkheid en integriteit en dient zowel preventieve als repressieve beheersingsmaatregelen te nemen om de kans op fraude en overtreding van wet- en regelgeving zo veel mogelijk te beperken. De Raad is verantwoordelijk voor het toezicht op het college in de uitvoering van deze taken.

Voor het uitoefenen van deze verantwoordelijkheid maakt het management gebruik van diverse beheersingsmaatregelen, zoals interne richtlijnen en gedragscodes, controle technische functiescheiding en periodieke rapportages over financiën.

Ten behoeve van onze jaarrekeningcontrole identificeren wij de risico's met betrekking tot fraude en overtreding van wet- en regelgeving en beoordelen wij de interne beheersings-maatregelen die gericht zijn op het voorkomen en signaleren van (materiële) fraude en niet-naleving van wet- en regelgeving. Voor zover relevant voor onze controle voeren wij gegevensgerichte controlewerkzaamheden uit. Onze controle is echter niet specifiek gericht op het signaleren van fraude en niet-naleving van wet- en regelgeving.

Wij hebben als onderdeel van de jaarrekeningcontrole 2022 uw inschatting inzake frauderisico's met betrekking tot uw organisatie besproken. Deze bespreking komt ook voort uit onze verplichte rapportage van de accountant over de uitkomsten van onze werkzaamheden met betrekking tot de ingeschatte frauderisico's in de controleverklaring.

Bevindingen interne beheersing

Fraudebeheersing en onze observaties

Om bestuurders en toezichhouders houvast te bieden heeft het NBA in februari 2022 de brochure "Frauderisicobeheersing" uitgebracht. Wij adviseren u om kennis te nemen van de 11 aanbevelingen die hierin zijn gedaan.

Onderzoek laat zien dat het grootste deel van de fraudegevallen door middel van een 'tip' aan het licht komt. Dit maakt het belang van een fraudemeldpunt en klokkenluidersregeling groot. Het is goed uw medewerkers hier periodiek van bewust te maken. Wij adviseren u na te gaan of het fraudemeldpunt en de klokkenluidersregeling zowel intern binnen uw organisatie als voor externen gemakkelijk te benaderen is.

In het kader van onze controle hebben wij geen bevindingen te melden met betrekking tot de naleving van wet- en regelgeving.

Wij adviseren u om het frauderisico-beheersingsproces en uw frauderisico-analyse nader te formaliseren en in te bedden in uw periodieke rapportagecyclus en binnen de rechtmatigheidsverantwoording. Hierbij adviseren wij u ook om een 'fraude response plan' op te stellen, zodat u bij een vermoeden tot fraude bij uw organisatie tijdig kan anticiperen om mogelijke schade (financieel als reputatie) zo veel mogelijk te beperken.

In de paragraaf 'Overige bevindingen' geven wij een nadere toelichting over de verplichting om in onze controleverklaring te rapporteren over fraude.

Naleving wet- en regelgeving en overige

Wij informeren de gemeenteraad over illegale handelingen waarbij het hoger kader is betrokken en over fraude en illegale handelingen (of deze nu door het hoger kader of door andere werknemers zijn veroorzaakt) die een onjuistheid van materieel belang in de jaarrekening tot gevolg hebben. Gedurende de controle zijn geen significante punten gesignaleerd ten aanzien van feitelijke of vermoedelijke niet-nakoming van wet- en regelgeving, voor zover deze van belang worden geacht voor de mate waarin de gemeenteraad in staat is haar taken te vervullen.

Corruptie en omkopingsrisico's

Uw gemeente maakt onderdeel uit van de overheidssector waarin corruptie vaker dan bij andere sectoren voorkomt. Dit komt onder andere omdat veel transacties met een relatief grote omvang plaatsvinden, de transparantie over marktprijzen niet in alle gevallen voldoende is om te beoordelen en frequent zaken gedaan wordt met andere corruptiegevoelige sectoren (vastgoed, constructie, infrastructuur et cetera). Hierdoor hebben wij dit als aandachtspunt in onze controle meegenomen.

Corruptie is een wereldwijd probleem waarbij het uw verantwoordelijkheid is om corruptie binnen uw gemeente te voorkomen. Onze beroepsregels zijn in de praktijkhandreiking "Corruptie, werkzaamheden van de accountant" verder aangescherpt, hetgeen tot aanvullende werkzaamheden heeft geleid. Gemeente Etten-Leur beschikt over beschreven procedures ten aanzien van de samenwerking met derden en een intern inkoop- en aanbestedingsbeleid aangevuld met trainingen voor de juiste mindset van de medewerkers.

Wij hebben de volgende werkzaamheden verricht om eventuele effecten van dit risico ten behoeve van onze controle van de jaarrekening te mitigeren:

- Detailcontrole op de inkopen en aanbestedingen om vast te stellen dat alle inkopen conform de geldende Europese aanbestedingsregels en de Aanbestedingswet 2012 zijn aanbesteed.
- Door middel van een steekproef vaststellen of voor alle inkopen welke in rekening zijn gebracht aan de gemeente ook een prestatie is geleverd door de tegenpartij.
- Door middel van een steekproef vaststellen of bij alle materiële grondaankopen en –verkopen door de gemeente vastgestelde procedures in materiële zin zijn gevolgd.
- Door middel van een steekproef vaststellen of alle verstrekte subsidies in overeenstemming met de geldende interne wet- en regelgeving zijn verstrekt.

Uit bovenstaande werkzaamheden zijn geen bevindingen voortgekomen.

Door de Raad gevraagde aandachtspunten

Door de raad gevraagde aandachtspunten

Voorziening groot onderhoud

Voor het onderhoud van de gemeentelijke gebouwen heeft gemeente Etten-Leur een 'voorziening onderhoud gebouwen' gevormd.

Uw vraag: zijn de 'toevoegingen ten laste van de exploitatie' en de 'afname door aanwending' rechtmatig?

Onder de toelichting op de voorzieningen in de jaarrekening (pagina 156) is het verloop van de onderhoudsvoorzieningen toegelicht.

Uit onze controle blijkt dat:

- Er is conform besluit begroting 2022 een bedrag van € 740.000 toegevoegd.
- Wij hebben vastgesteld dat de bestedingen van € 534.000 rechtmatig zijn. Er zijn onderliggende facturen en prestatieleveringen door de gemeente en ons getoetst in dit kader.

Ontvangen extra gelden corona

Uw vraag: het college neemt in het jaarverslag 2022 een overzicht op van aanvullende gelden corona en waaraan deze besteed is. De accountant toetst of bestedingen van de extra gelden aan corona rechtmatig was.

Uit onze controle blijkt dat:

- De effecten van COVID-19 op diverse plekken in het jaarverslag en de jaarrekening zijn toegelicht;
- De Raad al eerder is ingelicht over de aanvullende corona gelden en bestedingen via de bestuursrapportages 2022, begroting 2023 en kadernota 2023;
- De bestedingen zijn rechtmatig geweest.

Bestede middelen WMO/Jeugd & aanbestedingen WMO/Jeugd

Uw vraag: zijn de bestede middelen WMO/Jeugd rechtmatig?

Uit onze controle blijken geen bijzonderheden aangaande onrechtmatigheden. Wij verwijzen hiertoe ook naar het onderdeel "sociaal domein" waarin we dit hebben gerapporteerd.

Uw vraag: welke aanbestedingen op het gebied van de WMO/Jeugd-gelden zijn er geweest en zijn vooraf gedefinieerde wensen & eisen hierin geborgd?

Uit onze controle blijkt dat:

- Er is sprake geweest van een tweetal aanbestedingen bij WMO (Huishoudelijke Ondersteuning en Begeleiding en Hulpmiddelen).
- Op basis van controle van de onderliggende bescheiden (o.a. programma van eisen, nota van inlichtingen en inschrijvingsleidraad) hebben we vastgesteld dat de vooraf gedefinieerde wensen & eisen in de uitvraag zijn geborgd.



Overige onderwerpen

Overige onderwerpen

Rechtmatigheidsverantwoording over 2023

Wij constateren dat de gemeente Etten-Leur goed voorbereid is op de rechtmatigheidsverantwoording. Hierbij is het een compliment waardig dat de gemeente voor het geheel al heeft “proefgedraaid”. Het college zal ons inziens voldoende in staat moeten zijn om gestructureerd te komen tot een onderbouwd oordeel met betrekking tot de rechtmatigheid. Wel vragen we uw aandacht voor een juiste dossiervorming waarbij werkzaamheden en conclusies voldoende vastliggen en ook onderbouwd zijn door middel van controle informatie. We constateren dat de organisatie acties heeft lopen om onze aanbevelingen vanuit de managementletter op te volgen.

Wet versterking decentrale rekenkamers

Met ingang van 1 januari 2023 treedt voor gemeenten en provincies de wet versterking decentrale rekenkamers in werking. Deze wet is op 31 mei 2022 met een ruime meerderheid in de Tweede Kamer aangenomen en op 27 september 2022 door de Eerste Kamer als hamerstuk aanvaard.

De wet, die per 1 januari 2023 in werking is getreden, behoudt een verordening in die een rekenkamerfunctie regelt (en de benoemingen op die basis) gedurende een jaar haar rechtskracht, dus tot 1 januari 2024. Daarvoor is in de wet versterking decentrale rekenkamers overgangsrecht getroffen. Dit geeft de gemeenteraad gedurende een jaar de gelegenheid om op basis van de nieuwe wet een onafhankelijke rekenkamer (zelfstandig of gemeenschappelijk) in te stellen, de leden te benoemen en de oude verordening in te trekken. Uiterlijk op 1 januari 2024 zal dus in alle gemeenten een onafhankelijke rekenkamer moeten zijn ingesteld, inclusief de benoeming van leden.

Raadsleden die de rekenkamerfunctie uitoefenen, verliezen na intrekking van de verordening dan wel uiterlijk een jaar na de inwerkingtreding van het wetsvoorstel van rechtswege het lidmaatschap van de rekenkamerfunctie. Ook de externe commissieleden van de rekenkamerfunctie houden dan van rechtswege op lid van de rekenkamerfunctie te zijn. Zij kunnen dan -desgewenst- conform de wet voor 6 jaar benoemd worden in de onafhankelijke rekenkamer.

Wij begrijpen dat de gemeente Etten-Leur eind 2022 reeds invulling aan deze wetswijziging heeft gegeven.

Overige onderwerpen

Duurzaamheid

De Europese Unie heeft als één van haar belangrijkste doelen de verbetering van de gezondheid en het welzijn van de mens, door Europa klimaatneutraal te maken en onze natuurlijke habitat te beschermen.

Met een pakket aan maatregelen, de actieplannen die voortvloeien uit de EU Green Deal, beoogt Europa een transitie naar een duurzame en klimaat-neutrale economie. Onder het motto 'No one will be left behind' raken deze maatregelen alle sectoren. Dit vereist integrale verankering van duurzaamheid in bedrijfsvoering en besluitvorming.

Europa vaart een andere koers: vrijblijvendheid is voorbij

Na ruim twee jaar werk en onderhandelingen heeft het Europese Parlement in november 2022 de Corporate Sustainability Reporting Directive (CSRD) aangenomen en inmiddels is deze goedgekeurd door de Europese Raad. De CSRD-rapportage bevat ten minste de volgende informatie:

- Business model en de integratie van duurzaamheid daarin.
- Borging van duurzaamheid in bedrijfsvoering en besluitvorming.
- Strategie en langetermijndoelstellingen die bijdragen aan een duurzame en klimaat neutrale economie.
- Impacts (positief en negatief) van uw organisatie op de maatschappij.
- Risico's en kansen gerelateerd aan klimaat verandering voor uw business model en uw waardeketen.
- Zorgplicht waardeketen (o.a. mensenrechten en milieu-effecten).

De CSRD-rapportage verantwoording zijn vereist voor elke grote onderneming vanaf boekjaar 2025. De verwachting is dat deze richtlijnen niet verplicht zullen zijn voor lokale overheden. Op basis van een voortrekkersrol / voorbeeldfunctie van overheidsorganisatie inzake duurzaamheid wordt echter wel verwacht dat er in de komende jaren steeds meer vrijwillig over dit onderwerp zal worden gerapporteerd. Wij adviseren u om dit onderwerp met uw raad te bespreken en de reikwijdte en informatieverschaffing inzake duurzaamheid rapportage af te stemmen en uw registratie hierop voor te bereiden.

Publieke Managementletter 'Scherp op fraude'

In december 2022 heeft de NBA de Publieke Managementletter 'Scherp op fraude'(hierna "PML") uitgebracht. Het voorkomen, opsporen en bestrijden van fraude in organisaties is een gezamenlijke verantwoordelijkheid van alle betrokkenen. In de PML

'Scherp op Fraude' staan vijf signalen, ieder voorzien van aanbevelingen voor de diverse spelers in de keten, zoals bestuurders, toezichthouders en accountants. Deze signalen zijn:

- Slecht voorbeeld doet slecht volgen.
- Frauderisicoanalyse door het bestuur of directie ontbreekt.
- Meldingen van misstanden verdienen aandacht.
- Fraude overvalt organisaties.
- De accountant is onvoldoende professioneel-kritisch.

De PML is daarmee ook voor u relevant en het is nuttig om hier kennis van te nemen. Fraude is en blijft een belangrijk onderwerp voor ondernemingen en voor onze controle. Op de website van de NBA is de PML te downloaden.

<https://www.nba.nl/globalassets/documenten/bijlagen-nieuwsberichten/2022/scherp-op-fraude.pdf>

Eerder verschenen PML's zijn beschikbaar op: <https://www.nba.nl/themas/kennis-delen-en-pml/publieke-managementletters/>

Bijlagen

Bijlage A – SiSa-bijlage

Het is volgens de Nota verwachtingen accountantscontrole 2022 voorgeschreven dat wij de geconstateerde fouten en onzekerheden per regeling rapporteren door middel van onderstaande verplichte tabel. Deze tabel dient door uw gemeente samen met een aantal andere verplicht voorgeschreven verantwoordingsstukken voor 15 juli 2023 elektronisch bij het CBS te worden aangeleverd.

Nummer	Specifieke uitkering	Fout, onzekerheid of formele onrechtmatigheid	Financiële omvang in euro's	Toelichting fout/onzekerheid
A12B	Incidentele bijdrage ondersteuning naleving controle op coronatoegangsbewijzen			
A13	Incidentele bijdrage ondersteuning naleving controle op coronatoegangsbewijzen			
A16	Bekostigingsregeling opvang ontheemden Oekraïne			
A18B	Bekostiging eerste opvang ontheemden Oekraïne door Veiligheidsregio's (SiSa tussen medeoverheden)			
B2	Regeling specifieke uitkering gemeentelijke hulp gedupeerden toeslagenproblematiek			
C31	Regeling vaststelling regels verstrekken eenmalige specifieke uitkering aan gemeenten huisvesting kwetsbare doelgroepen			
C43	Regeling reductie energiegebruik woningen			
C55	Aanpak energiearmoede			
C56	Regeling huisvesting aandachtsgroepen			
C62	Specifieke uitkering aan gemeenten voor de bekostiging van de kwijtschelding van gemeentelijke belastingen van gedupeerden door de toeslagenaffaire			
C209	Meerjarige regeling voor huisvesting aandachtsgroepen			
D8	Onderwijsachterstandenbeleid 2019-2022 (OAB)			
D14	Regeling specifieke uitkering inhalen COVID-19 gerelateerde onderwijsvertragingen			
E3	Subsidieregeling sanering verkeerslawaaï			
E21	Regeling specifieke uitkering circulaire ambachtscentra 2020 – 2022			

Strekking controleverklaring rechtmatigheid:	Goedkeurend
Strekking controleverklaring getrouwheid:	Goedkeurend

Bijlage A – SiSa-bijlage

Het is volgens de Nota verwachtingen accountantscontrole 2022 voorgeschreven dat wij de geconstateerde fouten en onzekerheden per regeling rapporteren door middel van onderstaande verplichte tabel. Deze tabel dient door uw gemeente samen met een aantal andere verplicht voorgeschreven verantwoordingsstukken voor 15 juli 2023 elektronisch bij het CBS te worden aangeleverd.

Nummer	Specifieke uitkering	Fout, onzekerheid of formele onrechtmatigheid	Financiële omvang in euro's	Toelichting fout/onzekerheid
G2	Gebundelde uitkering op grond van artikel 69 Participatiewet gemeente deel 2022			
G2A	Gebundelde uitkering op grond van artikel 69 Participatiewet totaal 2020			
G3	Besluit bijstandverlening zelfstandigen 2004 (exclusief levensonderhoud beginnende zelfstandigen) gemeentedeel 2021			
G3A	Besluit bijstandsverlening zelfstandigen 2004 (exclusief levensonderhoud beginnende zelfstandigen) totaal			
G10	Wet inburgering gemeentedeel 2022			
G12	Kwijtschelden publieke schulden SZW-domein hersteloperatie kinderopvangtoeslagaffaire gemeentedeel 2022			
G12A	Kwijtschelden publieke schulden SZW-domein hersteloperatie kinderopvangtoeslagaffaire totalen			
G13	Onderwijsroute 2022 deel gemeente			
H4	Regeling specifieke uitkering stimulering sport			
H8	Regeling Sportakkoord			
H12	Regeling specifieke uitkering lokale preventieakkoorden of preventieaanpakken			
H16	Regeling Specifieke uitkering ijsbanen en zwembaden			
H25	Regeling Specifieke uitkering ijsbanen en zwembaden (ronde 3)			

Strekking controleverklaring rechtmatigheid:	Goedkeurend
Strekking controleverklaring getrouwheid:	Goedkeurend

Bijlage A – SiSa-bijlage (vervolg - Tozo)

Het is volgens de Nota verwachtingen accountantscontrole 2022 voorgeschreven dat wij de geconstateerde fouten en onzekerheden per regeling rapporteren door middel van onderstaande verplichte tabel. Deze tabel dient door uw gemeente samen met een aantal andere verplicht voorgeschreven verantwoordingsstukken voor 15 juli 2023 elektronisch bij het CBS te worden aangeleverd.

Nummer	Specifieke uitkering	Fout of onzekerheid	Financiële omvang in euro's	Toelichting fout/onzekerheid
G4	Tozo 1_fundamentele rechtmatigheidseisen			
G4	Tozo 1_belangrijke rechtmatigheidseisen			
G4	Tozo 2			
G4	Tozo 3			
G4	Tozo 4			
G4	Tozo 5			
G4	Kwijtschelding schulden Tozo in het kader van de hersteloperatie kinderopvangtoeslagaffaire – gederfde baten die voortvloeien uit kwijtschelden schulden levensonderhoud in jaar T			
G4	Kwijtschelding schulden Tozo in het kader van de hersteloperatie kinderopvangtoeslagaffaire – gederfde baten die voortvloeien uit kwijtschelden van achterstallige betalingen op kapitaalverstrekking in jaar T			

Strekking controleverklaring rechtmatigheid:	Goedkeurend
Strekking controleverklaring getrouwheid:	Goedkeurend

Bijlage A – SiSa-bijlage (vervolg - Tozo)

Het is volgens de Nota verwachtingen accountantscontrole 2022 voorgeschreven dat wij de geconstateerde fouten en onzekerheden per regeling rapporteren door middel van onderstaande verplichte tabel. Deze tabel dient door uw gemeente samen met een aantal andere verplicht voorgeschreven verantwoordingsstukken voor 15 juli 2023 elektronisch bij het CBS te worden aangeleverd.

Nummer	Specifieke uitkering	Fout of onzekerheid	Financiële omvang in euro's	Toelichting fout/onzekerheid
G4A	Tozo 1_fundamentele rechtmatigheidseisen			
G4A	Tozo 1_belangrijke rechtmatigheidseisen			
G4A	Tozo 2			
G4A	Tozo 3			
G4A	Tozo 4			
G4A	Tozo 5			
G4A	Kwijtschelding schulden Tozo in het kader van de hersteloperatie kinderopvangtoeslagaffaire – gederfde baten die voortvloeien uit kwijtschelden schulden levensonderhoud in jaar T			
G4A	Kwijtschelding schulden Tozo in het kader van de hersteloperatie kinderopvangtoeslagaffaire – gederfde baten die voortvloeien uit kwijtschelden van achterstallige betalingen op kapitaalverstrekking in jaar T			

Strekking controleverklaring rechtmatigheid:	Goedkeurend
Strekking controleverklaring getrouwheid:	Goedkeurend

Bijlage B – Ongecorrigeerde controleverschillen

De hieronder opgenomen tabel met ongecorrigeerde controleverschillen is verstrekt aan het college en is als bijlage bij de Bevestiging bij de jaarrekening gevoegd. Wij hebben de ongecorrigeerde verschillen met het college besproken. Wij zijn van mening dat verschillen zoveel mogelijk door het college moeten worden gecorrigeerd, echter wij kunnen instemmen met de overwegingen van het college om deze verschillen niet te corrigeren, aangezien deze bedragen niet materieel zijn voor het inzicht van de jaarrekening. De geconstateerde fouten ten aanzien van getrouwheid en rechtmatigheid en onzekerheden zijn lager dan de door u vastgestelde controletolerantie van 1% respectievelijk 3% van de totale lasten.

Fouten

Aard van de controleverschillen (x € 1.000)	Getrouwheid	Rechtmatigheid
EU Aanbestedingsrechtmatigheid	-	387
Begrotingsrechtmatigheid	-	75
Vordering inzake opvang Oekraïners te laag opgenomen	88	88
Herrubricering grondexploitaties naar gronden € 2.829.000 (geen resultaat-effect), inclusief aanpassing toelichting onderhanden werk	-	-
Herrubricering balanspositie Tozo € 692.000 (geen resultaat-effect, overlopende activa en passiva te hoog opgenomen).	-	-
Afgrenzing investeringsfacturen € 148.000 (geen resultaat-effect)	-	-
Totaal ongecorrigeerde controleverschillen	88	550
Effect niet gecorrigeerde controleverschillen voorgaande jaarrekening	n.v.t.	n.v.t.
Totaal	88	550

Onzekerheden

Aard van de controleverschillen (x € 1.000)	Getrouwheid	Rechtmatigheid
Niet van toepassing	-	-
Totaal onzekerheden	-	-

Bijlage C – Gecorrigeerde controleverschillen

De hieronder opgenomen tabel bevat alle afzonderlijk geïdentificeerde en gecorrigeerde controleverschillen boven de door ons gehanteerde rapporteringstolerantie van € 130.000 en door de gemeente in het traject zelf doorgevoerd.

Fouten

Aard van de controleverschillen (x € 1.000)	€
Actualisatie positie vennootschapsbelasting	56 N
Opname verplichting inzake Attero**	366
Actualisatie Tozo naar aanleiding van definitieve jaarrekening Werkplein	55
Diverse aanpassingen in de jaarrekening opgenomen verloopstaten*	
Reclassificatie binnen positie materiële vaste activa**	1.298
Presentatiecorrecties SiSa-regelingen**	
Herrubricering debiteuren – crediteuren posities**	277
Totaal gecorrigeerde controleverschillen (enkel met resultaateneffect)	56 N

*Betreffen aanpassingen in toelichting van de jaarrekening in o.a. verloopstaten van materiële vaste activa, voorraden, etc.

**geen resultaateneffect (De last wordt vanuit de voorziening afval gedekt).

Bijlage D – Controleaanpak

Controleaanpak en uitvoering

Wij voeren onze controle uit met een mix van systeem- en gegevensgerichte werkzaamheden en een mix van vaste teamleden en ingeschakelde experts.

Daarnaast beschikken wij als organisatie over verschillende kwaliteitsborgingsmaatregelen. Dit geheel tezamen leidt tot een kwalitatief goede controle. In ons controleplan en dit verslag is voor elk bijzonder aandachtsgebied in onze controle terug te lezen wat de kernpunten in onze controle zijn geweest die hebben bijgedragen aan de kwaliteit in onze controle. Daarnaast gaan wij in de volgende paragrafen van deze bijlage nog nader in op de samenwerking met de andere accountants en de ingeschakelde experts.

Onze controleaanpak is onder andere gericht op het in kaart brengen van de voor de jaarrekening van belang zijnde risico's. Op basis van onze gesprekken met het management over de belangrijke financiële en operationele ontwikkelingen is een aantal punten met een verhoogd risico voor de jaarrekening 2022 onderkend, deze zijn weergegeven op pagina 9 van dit verslag.

Samenwerking met interne accountantsdienst/andere accountants

Voor de jaarrekening van de gemeente Etten-Leur maken wij gebruik van diverse verbonden partijen/gemeenschappelijke regelingen en uitvoeringsorganisaties. De samenwerking met Flynth Accountants ten aanzien van belastingen en Deloitte accountants ten aanzien van het Werkplein Hart van West-Brabant is van significant belang in het kader van de jaarrekeningcontrole. Wij hebben bij de accountants een review uitgevoerd op hun werkzaamheden. Hieruit zijn geen bijzonderheden naar voren gekomen. Wij kunnen daarom gebruik maken van de werkzaamheden van deze accountants.

Inschakeling van interne / externe deskundigen

Wij hebben in het kader van onze controle geen gebruik gemaakt van de werkzaamheden van interne en/of externe deskundigen.

Bijlage E – Onafhankelijkheid

Bevestiging van onze onafhankelijkheid

Op grond van dit verslag zijn wij van mening dat wij in relatie tot uw organisatie, in overeenstemming met de Verordening inzake de onafhankelijkheid van accountants bij assurance-opdrachten (ViO) en artikel 24a van de Wet toezicht accountantsorganisaties (Wta), onafhankelijk hebben gefunctioneerd en dat de objectiviteit van onze oordeelsvorming in het afgelopen jaar niet is aangetast.

Kwaliteitsborging

Baker Tilly heeft diverse organisatorische maatregelen getroffen om haar onafhankelijkheid en die van haar medewerkers te waarborgen. Deze maatregelen omvatten onder meer:

- Jaarlijkse bevestiging van onafhankelijkheid door partners, professionals en ondersteunende stafdiensten.
- Cliënt- en opdrachtacceptatieprocedures, waaronder een beoordeling of er sprake is van mogelijk conflicterende diensten.
- In- en extern kwaliteitsonderzoek.
- Twee registeraccountants betrokken bij wettelijke controleopdrachten.
- Reviews door partners die niet betrokken zijn bij de opdracht ter waarborging van een deugdelijk / deskundig oordeel.

Op deze controleopdracht zijn geen specifieke maatregelen getroffen om onze onafhankelijkheid te waarborgen.

Schriftelijke bevestigingen

Wij hebben aan het college schriftelijke bevestigingen gevraagd in het kader van onze controle. Deze bevestigingen hebben betrekking op de verantwoordelijkheid van het management voor het opstellen van de jaarrekening, voor het volledig verantwoorden van transacties en voor het aan ons verschaffen van alle relevante informatie.

Wij hebben de schriftelijke bevestigingen van het college verkregen.

Bijlage F – Urenbesteding

Opbouw en inzet controleteam

Het controleteam heeft 816 uren aan de controle besteed. Het verwachte aantal te besteden uren was 650, exclusief door ons gecommuniceerde aanvullende werkzaamheden inzake de SiSa-regelingen. De oorzaak van de overige overschrijding is gelegen in de geconstateerde bevindingen en aanvullende werkzaamheden bij de opgeleverde (bestaande en nieuwe) SiSa-regelingen.

Overzicht bestede uren	Budget	Werkelijk	Verschil	Waarvan SiSa's (regulier)
Partner	44	52	8	2
Manager	96	124	28	8
Overige teamleden	510	640	130	70
Totaal	650	816	166	80

Deze teamopbouw en de inzet van het team heeft geleid tot een kwalitatief goede controle.

Contactgegevens

drs. B. (Barry) Smeenk RA

Extern Accountant

b.smeenk@bakertilly.nl

drs. M. (Martijn) Wagenaars RA

Senior Manager

m.wagenaars@bakertilly.nl

Kantoorgegevens:

Baker Tilly (Netherlands) N.V.

Bijster 39

4817 HZ BREDA

Postbus 3814

4800 DV BREDA

T: 076 525 00 00

